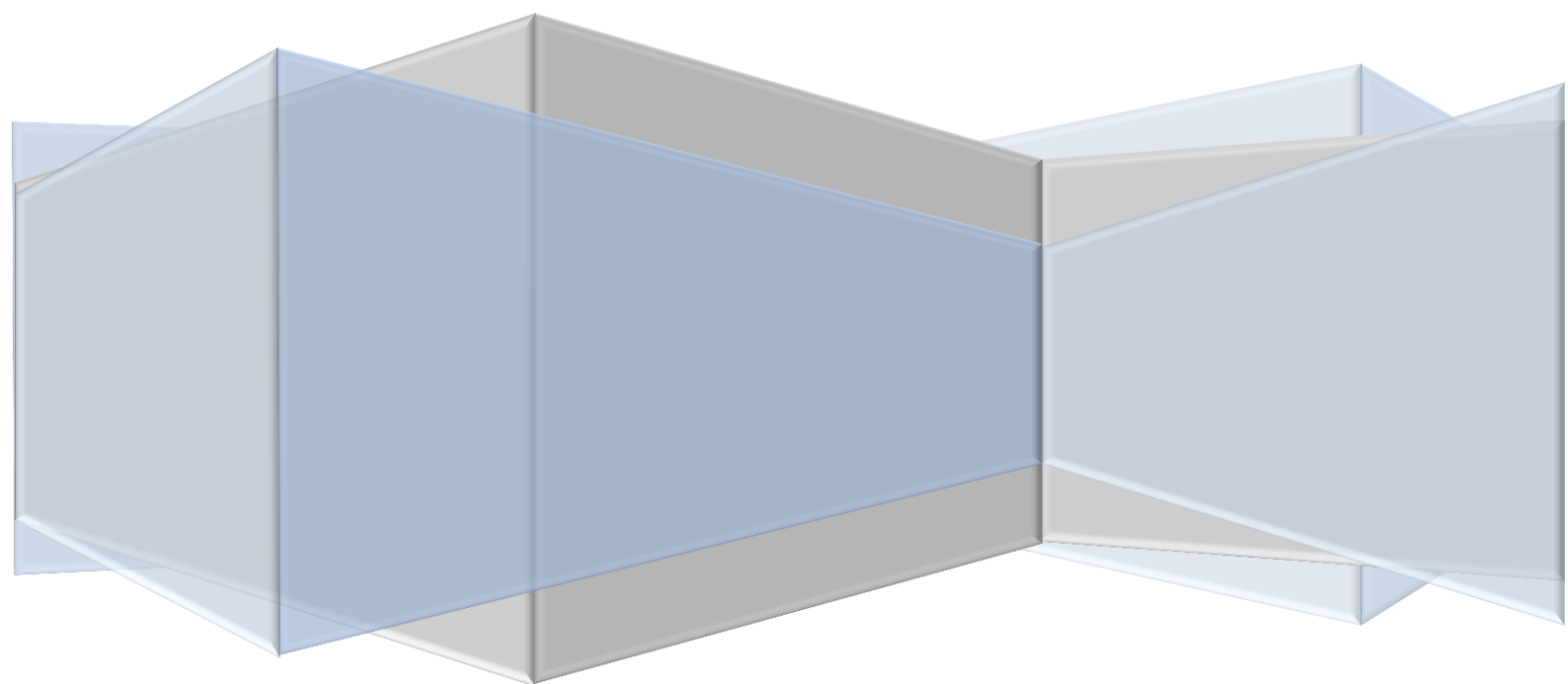

Ylitornion kunta

Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma

Kotouttamistyöryhmä / pakolaisohjaaja Anne Hasa

2017

Sisällys

1. JOHDANTO	4
2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ.....	6
3. KOTOUTUMISLAKI	8
4. ALKUKARTOITUS JA KOTOUTUMISSUUNNITELMA	9
4.1 ALKUKARTOITUS	9
4.2 KOTOUTUMISSUUNNITELMA.....	10
5. KOTOUTTAMISPALVELUT YLITORNION KUNNASSA	11
5.1 MAAHANMUUTON ALKUVAIHEEN TUKITOIMET	12
5.2 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	13
5.3 SIVISTYS- JA KULTTUURIPALVELUT	15
5.3.1 Varhaiskasvatuspalvelut.....	15
5.3.2 Perusopetus.....	15
5.3.3 Toisen asteen opetus.....	16
5.3.4 Meän Opisto	17
5.3.5 Kirjasto.....	17
5.3.6 Liikunta	18
5.3.7 Nuorisotyö.....	19
5.4 ASUMINEN YLITORNIOLLA.....	20
5.5 TEKNISET PALVELUT.....	20
5.6 TULKKAUS- JA KÄÄNNÖSPALVELUT	21
6. KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOILTA	22
6.1 TE-TOIMISTO	23
6.2 KANSANELÄKELAITOS KELA JA SOSIAALITURVA.....	25
6.3 YLITORNION SEURAKUNTA.....	25
6.4 KUNNAN JA KOLMANNEN SEKTORIN YHTEISTYÖ	26
6.4.1. Suomen Punainen Risti.....	27
KOTOUTUMISKOULUTUS.....	27

1. JOHDANTO

Lähtökohtana Ylitornion kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelman laatimisessa ovat laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), yhdenvertaisuuslaki (21/2004), valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019, Ylitornion kunnan kuntastrategia ”Meän väylä” sekä Lapin maahanmuuttostrategia 2017. Ylitorniolla asuvat maahanmuuttajat ovat pääsääntöisesti paluumuuton, parisuhteen ja työn kautta maahan tulleita henkilöitä, joille on jo muodostunut kiinteä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen yhteys paikkakuntaan, minkä kautta heillä on myös kohtuulliset edellytykset kotoutumisen onnistumiselle. Helmikuussa 2017 tehtiin kunnassa päätös ottaa vastaan kiintiöpakolaisia ja näin ollen kotouttamisen erityistoimenpiteet tulivat ajankohtaisiksi.

Kotouttamisohjelma nivoutuu kuntastrategiaan. Ohjelmassa otetaan kantaa siihen, millä toimenpiteillä maahanmuuttajien kotoutumista Ylitorniolla edistetään ja miten maahanmuuttajien erityisiä tarpeita tuetaan kunnan yleisissä palveluissa. Maahanmuuttajien koetaan rikastuttavan elämää Ylitorniolla monella tavalla ja maahanmuuttajien halutaan kokevan itsensä tervetulleiksi ja täysvaltaisiksi kuntalaisiksi. Keskustelu maahanmuuttajien kotiutumisen tukemiseksi on kohtuullisen uutta ja yhtenä kotoutumisohjelman tavoitteena onkin keskustelun lisääminen ja maahanmuuttajien tarpeiden ja toiveiden kuuleminen sekä niihin vastaaminen kotouttamisohjelman avulla.

Ylitornion kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelma (2013) on laadittu perusturvatoimen ohjaamana monialaisena yhteistyönä. Marraskuussa 2017 on Ylitornion kunnan pakolaisohjaaja Anne Hasa tarkistanut asiasisällön ja tehnyt siihen tarvittavat muutokset. Kotoutumisohjelman painopiste on olemassa olevien palveluiden ja muiden mahdollisuuksien soveltamisessa ja niiden käytön ohjeistamisessa maahanmuuttajien kotoutumista edistäväksi sekä heidän osallisuuttaan tukevaksi kokonaisuudeksi. Kotouttamisohjelmassa keskitytään asumiseen, koulutukseen, sosiaali- ja terveystalouteen, työllistymisen edistämiseen, kulttuuri ja vapaa-ajan toimintoihin sekä sosiaaliturvaan, joita koskevat palvelut nähdään jokaiselle kuntalaiselle kuuluvana yhdenvertaisena oikeutena. Lisäksi kotouttamisohjelmassa on kuvattu maahantulon ja maassaolon alkuvai-

heen edellytyksiä, viranomaistyötä sekä kerrattu yleisiä kielelliset oikeudet varmistavia käytäntöjä.

Onnistunut kotoutuminen, etnisten suhteiden ja kulttuuritietämyksen edistäminen ovat kotouttamisohjelman kantavat periaatteet. Kotouttamislain (1386/2010) yhtenä tavoitteena on lisätä kotouttamisen vaikuttavuutta aloittamalla kotoutumista tukevat palvelut ja toimenpiteet mahdollisimman nopeasti maahantulon jälkeen, mikä on myös Ylitornion kunnan kotouttamisohjelmassa pyritty huomioimaan.

Lapin maahanmuuttostrategian 2017 tavoitteena on linjata maahanmuutto- ja kotouttamistyön kehittämistä, edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä sekä varautua kasvavaan maahanmuuttoon ja työvoiman rekrytointiin ulkomailta. Strategian neljä toimenpidekokonaisuutta ovat yksilölliset tarpeet kotouttamisen lähtökohtana, osaavat maahanmuuttajat työntekijöinä ja yrittäjinä, kansainvälistyvä työelämä sekä toimivat palvelurakenteet ja moninaiset verkostot kotoutumisen tukena. Strategiassa kuvattu monialainen yhteistyö tukee kotoutumista kaksisuuntaisena prosessina, jonka tavoitteena on vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistäminen sekä asenteiden avoin tarkastelu. Ylitornion kunnan kotouttamisohjelmassa on pyritty huomioimaan Lapin maahanmuuttostrategian linjaukset, minkä ohella kotoutumisen kaksisuuntaisuuden periaatetta on pyritty selkeyttämään kansalliskulttuurisia eroavaisuuksia vertailemalla.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tukee maahanmuuttajien aktiivista osallistumista suomalaisen yhteiskunnan toimintaan kaksisuuntaisesti. Sen pyrkimyksenä on tukea myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Kotouttamisohjelman valmistelussa on pyritty huomioimaan myös yhdenvertaisuuslain (21/2004) 4 §, jonka mukaan ”*Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vaikiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.*”, minkä lisäksi kotouttamisohjelman valmistelua ohjaavana johtoajatuksena on ollut kyseisen lain 6 §, joka kuuluu: ”*Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mieli-*

piteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.”.

2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuten kuin matkailuun liittyvän syyn tai siihen verrattavan lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyn luvan perusteella tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti.

Pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa valtion budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija on henkilö joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä, joten tulisi välttää ”pakolainen” sanaa ennen kuin päätös on annettu.

Erytistoimenpiteitä tarvitseva maahanmuuttaja on henkilö, jonka tarve erityisiin tehostettuihin kotouttamistoimenpiteisiin perustuu sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, iän, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn osoittamaan vaatimukseen.

Oleskelulupa on Suomen valtion henkilölle myöntämä määräaikainen tai pysyvä lupa asua maassa. Ulkomaalainen (pl. Pohjoismaiden kansalaiset sekä EU ja ETA-jäsenmaiden kansalaiset) tarvitsee oleskeluluvan voidakseen oleskella

Suomessa yli kolme kuukautta. Oleskelulupa voidaan myöntää mm. seuraavien perustein: perheside Suomeen, opiskelu, työnteko, suomalainen syntyperä, paluumuutto Suomeen, humanitaariset syyt tai muu erityinen syy.

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia oleskeluaikaan. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusia. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

Kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä. Sen tavoitteena on maahanmuuttajan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitsemien tietojen ja taitojen kehittyminen sekä hänen oman kielensä ja kulttuurinsa ylläpitämisen tukeminen.

Kotouttaminen on kotoutumisen monialaista tukemista ja edistämistä sekä viranomaisten että muiden toimijoiden suorittamien toimenpiteiden ja palvelujen avulla. Kotouttamisen tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet.

Kotouttamisohjelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima ohjelma kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Ohjelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja sitä tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa.

Kotoutumissuunnitelma on *yksilöllinen tai perheen suunnitelma* toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita tarvittavia tietoja ja taitoja.

3. KOTOUTUMISLAKI

Uusi kotoutumislaki (laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) on tullut voimaan 2011. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on myös edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1 ja 2 §.)

Kotoutumislaki edellyttää kaikkia kuntia laatimaan kotoutumisen edistämiseksi kotouttamisohjelman, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa, tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa ja otetaan huomioon kuntalain 65§ mukaista talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa. Alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan. Kotoutumislain 6. luvussa säädetään kuntakorvauksista laissa tarkoitettujen toimenpiteiden järjestämisestä.

Kotouttamisohjelman sisällöstä säädetään kotoutumislain 33§:ssä.

Lapin maahanmuuttostrategia 2017 on laadittu Lapin ELY-keskuksen toimesta vuonna 2013 maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä ja sen tavoitteena on linjata maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvää kehittämistyötä vuoteen 2017. Tarkoituksena on, että strategia toimii pohjana kunnissa laadittaville uuden kotoutumislain mukaisille paikallistason kotouttamisohjelmille.

Ylitornion kunnan kotouttamisohjelmaa (2013) ovat olleet laatimassa Maarit Honkaniemi Ylitornion kunnan nuorisotoimi, Jarmo Jaako Ylitornion kunnan tekninen toimi, Matti Juusola K-Tamk: sosiaali-alan opiskelija, Anne Kaihua Ylitornion kunnan sivistystoimi, Juha Lahtela Kela, Eeva Leukumaa Ylitornion kunnan perusturvatoimi, Matti Salminen Ylitornion Seurakunta, Anu Tirroniemi Ylitornion kunnan perusturvatoimi, Tarja Tuononen TE-keskus ja Jari Väänänen Peräpohjan poliisilaitos, Ylitornion asema.

Kotouttamisohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään valtuustokausittain. Marraskuussa 2017 on Ylitornion kunnan pakolaisohjaaja Anne Hasa läpikäynyt ohjelman ja päivittänyt sen ajan tasalle.

4. ALKUKARTOITUS JA KOTOUTUMISSUUNNITELMA

4.1 Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajien työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavat tiedot maahanmuuttajan aikaisemmasta koulutuksesta, työhistoriasta, kielitaidosta ja muusta työllistymiseen sekä kotoutumiseen vaikuttavasta seikasta.

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi. Kunta taas käynnistää alkukartoituksen silloin, kun maahanmuuttaja saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta tai TE-toimisto voi käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Kartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä tai asiakkuuden alkamisesta.

Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumissuunnitelma tehdään, on se laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai

oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Suunnitelmaan on oikeus enintään kolmen vuoden ajan, ja tarvittaessa pidentämispäätöksellä voidaan aikaa pidentää kahdella vuodella.

4.2 Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Suunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Suunnitelmassa TE-toimisto sopii maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii suunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei mm. terveydentilansa, ikänsä tai perhesyiden vuoksi voi

osallistua kotouttamista tukeviin työvoimapolitiittisiin palveluihin. Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Kunnan tulee laatia kotoutumissuunnitelma alaikäisen maahanmuuttajan kanssa, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa.

Kunnan tulee laatia myös perheen kotoutumissuunnitelma monialaisena yhteistyönä, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioidessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikana maahanmuuttaja saa kotoutumistukena työmarkkinatukea tai toimeentulotukea.

Mikäli maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeutta kotoutumistukena maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain puitteissa.

5. KOTOUTTAMISPALVELUT YLITORNION KUNNASSA

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille kotoutumislaisissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Ylitorniolla maahanmuuttajien palvelut järjestetään kunnan normaalien palvelujen ja toimintojen kautta. Tarvittaessa maahanmuuttajien erityistarpeet huomioidaan monialaisella yhteistyöllä. Peruspalveluissa varmistetaan henkilöstön osaaminen eri kieli- ja kulttuuritaustaisten kohtaamisessa ja tulkkipalveluiden käytössä.

5.1 Maahanmuuton alkuvaiheen tukitoimet

Kotouttamisen painopiste on maahanmuuton alkuvaiheessa. Alkuvaiheen tukitoimien avulla pyritään edistämään maahanmuuttajien aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja ennaltaehkäisemään syrjäytymistä.

Ylitornion kunta on palkannut pakolaisohjaajan elokuun 2017 alusta määräaikaiseen työsuhteeseen. Pakolaisohjaaja toimii alkuvaiheessa pakolaisten tukihenkilönä sekä kanavana kiintiöpakolaisten ja eri viranomaisten välillä. Hän valmistelee asunnot, organisoii esimerkiksi tavara- ja vaatelahjoitusten keräämisen ja edelleen jakamisen ja opastaa kiintiöpakolaisia erilaisissa käytännön asioissa kuten kaupassakäynnissä, liikkumisessa uudessa ympäristössä ja pankkiasioiden hoitamisessa.

Yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa hän järjestää ulkomaalaisrekisteriin rekisteröinnin, passi- ja oleskelulupa-anomusten teon, henkilöllisyystodistusten tilaamisen sekä KELA:n asiakkuusrekisteröinnin ja työnhakijaksi ilmoittautumisen TE-toimistoon.

Pakolaistyöntekijä ohjaa kunnan uudet asukkaat alkuvaiheen terveys- ja lääkärintarkastuksiin, hammastarkastuksiin, päiväkotiin, peruskouluun sekä maahanmuuttajakoulutukseen.

Pakolaistyöntekijällä voi myös ”pehmentää laskua” valtaväestön joukkoon kertomalla pakolaisuudesta esimerkiksi uusille naapureille, koululuokille, päiväkotiryhmille ym.

Pakolaistyöntekijä järjestää erilaisia info-tilaisuuksia yhdessä sosiaalitoimen, TE-toimiston ja KELA:n kanssa sekä antaa yhteiskunta tietoutta esim koskien perheväkivaltaa, tasa-arvoa, yksilön oikeuksia/velvollisuuksia, yleistä lainsäädäntöä ym.

Pakolaistyöntekijä auttaa ja opastaa toimeentulotuki-, lapsilisä-, kodinhoidontuki-, asumistuki sekä työmarkkinatuki hakemusten tekemisessä. Varaa mahdolliset kuljetukset esim KELA-taksilla erikoisterveydenhuollon palveluihin, hoitaa tulkkien tilaamisen ym.

5.2 Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Kunnassa asuvilla kotoutumislain määrittelemillä maahanmuuttajilla on oikeus saada sosiaali- ja terveystoimen palveluja samoin perustein kuin muillakin kunnan asukkailla. Sosiaalityö vastaa kotoutumissuunnitelman tekemisestä maahanmuuttajalle yhdessä TE-toimiston kanssa. Sosiaali- ja terveystoimessa järjestetään maahanmuuttajien palvelut ja toimenpiteet nykyisin voimavaroin normaalin potilas/asiakastyön puitteissa.

Aikuisten sosiaalityö voi kattaa toimeentuloa varten tarvittavan taloudellisen tuen arvioinnin, aktivoinnin työhön tai koulutukseen, asiakassuunnitelman laatimisen sekä tiedon antamisen muista tarjolla olevista palveluista kuten työvoima- ja elinkeinotoimistosta, Kelasta, maahanmuuttotoiminnasta, kunnan talous- ja velkaneuvonnasta sekä eri hoitopalveluista (päähteet, mielenterveys, terveys).

Sovellettaessa kotoutumislakia alle 18-vuotiaaseen, on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun ja hänen kehitykseensä. Lapsen etua arvioitaessa on huomioitava lastensuojelulain säädökset. Lapsi- ja perhetyö tarjoaa maahanmuuttaja-asiakkaille samoja palveluja kuin muille kuntalaisille, esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimia.

Ylitornion terveyskeskus tarjoaa maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveystoimen piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen. Maahanmuuttajille tarjotaan samoja terveystoimen palveluita kuin muillekin kuntalaisille mm. lääkärin ja hoitajien vastaanottopalveluja, äitiysneuvola, laboratorio, fysioterapia, hammashoito ja mielenterveydenhoito palveluja.

Lisätiedot:

<https://ylitornio.fi/terveys/>

Hätätilanteet 112

Sosiaalipäivystyksen virka-aikana hoitavat:

Jaana Kallo
sosiaalityöntekijä/lastenvalvoja
Puh. 040-5049845

Anu Tirroniemi
sosiaalityöntekijä
Puh. 040-5049654

Eeva Leukumaa
perusturvajohtaja
Puh. 0400-191824

Virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys hoidetaan hätäkeskuksen kautta,
puh. 112.

Terveyskeskus
Mellantie 5
95600 Ylitornio
Vastaanotto, puh. 016 571 740

Virka-ajan ulkopuolella lääkäripäivystys on Länsi-Pohjan keskussairaalan
Akuuttiklinikalla (ent. Yhteispäivystys).

Puhelinneuvonta ja arvio vastaanotolle hakeutumisen tarpeesta puh. 040 149
1340.

5.3 Sivistys- ja kulttuuripalvelut

5.3.1 *Varhaiskasvatuspalvelut*

Ylitornio on turvallinen paikka kasvaa ja kehittyä. Kunnan varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat esiopetus, päivähoito, lasten kodinhoidontuki sekä erityisvarhaiskasvatus ja niiden valinnassa avustetaan tarvittaessa. Maahanmuuttajataustaisilla lapsilla on normaali oikeus varhaiskasvatussuunnitelmaan, jota laadittaessa vanhempien toiveita pyritään kunnioittamaan.

Koulua edeltävänä vuonna kaikilla kuusivuotiailla on oikeus maksuttomaan esiopetukseen, jota järjestetään oman opetussuunnitelman mukaisesti. esiopetukseen ilmoitaudutaan keväisin kirjallisesti. Esikoulumatkan ylittäessä kolme kilometriä järjestää kunta koulukuljetuksen. Pidentetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvilla lapsilla on oikeus esiopetukseen jo viisivuotiaina.

Vanhempainrahakauden päätyttyä alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnalliseen päivähoitoon päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Vaihtoehtona kunnalliselle päivähoidolle on lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuet, joista tietoa saa Kelasta.

5.3.2 *Perusopetus*

Perusopetusta järjestetään Ylitorniolla kahden koulun voimin. Ainiovaaran koululla toimii sekä ala- että yläkoulu. Kaulirannalla on alakoulu sekä myös toimipisteet Mellakoskella ja Raanujärvellä, joissa esiopetuksen lisäksi on opetusta 1-6 luokkalaisille.

Perus- tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatkan ylittäessä viisi kilometriä on oppilaalla oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen. Ylitornion kunnassa järjestetään tämän lisäksi kuljetus myös esiopetuksessa oleville ja 1-2 luokan oppilaille, kun koulumatkan pituus on yli kolme kilometriä. Tarkempaa tietoa löytyy

Ylitornion kunnan koulukuljetusoppaasta, minkä lisäksi reittikohtaiset koulukuljetusten aikataulut ovat luettavissa kunnan kotisivuilla.

Ylitorniolla järjestetään tarpeen mukaan esi- ja perusopetusikäisille oppilaille peruskouluun valmistavaa opetusta (Valo) niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden taidot eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilas integroidaan yleisopetuksen ryhmään heti, kun hänellä on riittävä suomen kielen taito oppiaineen opiskeluun yleisopetuksen ryhmässä.

Perusopetuslain alaista aamu- ja iltapäivätoimintaa on tarjolla 1.-2. luokkalaisille sekä erityisen tuen päätöksen saaneille 3.-9. luokan oppilaille. Toiminnan järjestämisestä ja koordinoinnista vastaa kunnan vapaa-aikatoimi. Koululaisten iltapäivätoiminnan tavoitteena on antaa lapselle turvallinen, virikkeellinen ja vapaaehtoisuuteen perustuva iltapäivä koulun jälkeen. Kerhoissa voi ulkoilla, leikkiä, liikkua, askarrella ja tehdä läksyjä. Kerhopäivän aikana lapsille tarjotaan välipala.

Aamupäivätoimintaa järjestetään tarvittaessa yhteistyössä päivähoiton kanssa.

Opiskelijahuolto huolehtii oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten ja nuorten kasvatuksesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista. Koulu tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja oppimista yhdessä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijahuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.

5.3.3 *Toisen asteen opetus*

Toisen asteen opetusta Ylitorniolla tarjoavat Ylitornion yhteiskoulun lukio (YYKL) ja Ylitornion kristillinen opisto, joka on Oulun diakonissaoppilaitoksen toimipaikka. YYKL on yksi harvoista Suomessa toimivista yksityisistä lukioista, jossa erikoisuutena ovat korkeatasoinen jääkiekko-opetus sekä rajayhteistyö Ruotsin Övertorneålla sijaitsevan Gränsälvs gymnasien kanssa.

5.3.4 *Meän Opisto*

Meän Opisto on Pellon ja Ylitornion kuntien yhteinen kansalaisopisto. Meän Opisto antaa monipuolista opetusta kaikenikäisille. Se tarjoaa kursseja sekä mahdollisuuden harrastaa ja osallistua ohjattuun toimintaan ryhmässä toisten opiskelijoiden kanssa. Yleissivistävää opetusta tarjotaan eri kielten, tietotekniikan, kirjallisuuden, musiikin, kuvataiteiden, käsitöiden sekä terveydenhoidon ja liikunnan kursseilla. Meän Opistolla järjestetään myös Suomea maahanmuuttajille - Finnish for foreigners - kielikurssi missä opetellaan käytännön suomea arkipäivän tilanteita varten sekä kulttuuriin ja työelämään liittyviä asioita.

Lisäksi Meän Opisto järjestää ensiapu-, järjestyksenvalvoja- sekä metsästäjän-tutkintoon valmentavia ja muuta vapaa-ajan toimintaa tukevia kursseja. Kursseja toteutetaan kuntalaisten toiveiden mukaan. Meän Opiston ohjelma ja tarvittavat ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät sähköisestä opinto-oppaasta Ylitornion kunnan kotisivuilta.

5.3.5 *Kirjasto*

Tornionlaakson kirjasto on Pellon ja Ylitornion kuntien yhteinen kirjastolaitos. Sen palvelut ja yleisötilat ovat kaikkien käytettävissä. Henkilökohtaisen kirjastokortin saa todistamalla henkilöllisyytensä ja ilmoittamalla osoitteensa.

Sekä Ylitornion että Pellon toimipisteissä toimii itsepalvelulehtisali. Ylitorniolla sali on avoin asiakkaille joka päivä klo 7.00–22.00 ja Pellossa 07.00-21.00. Lehtisalin käyttöön tarvitsee avaimen, jonka saa kirjastosta. Kirjaston ollessa kiinni lehtiä voi lukea lehtisalin tiloissa. Kirjaston ollessa auki lehtiä on myös mahdollista lainata.

Torniolaakson kirjastoauto ”Väylän kulkuri” kiertää Ylitornion ja Pellon kunnan alueella kahdeksaa eri reittiä ja pysäkeillä käydään kahden viikon välein. ”Väylän kulkurin” aikataulu löytyy Ylitornion kunnan kotisivuilta. Kirjasto huomioi toiminnassaan kaikki väestöryhmät resurssiensa puitteissa ja hankkii tarvittaessa aineistoa kaukolainauksena myös muista kirjastoista.

5.3.6 *Liikunta*

Ylitorniolla on kaupunkitason liikuntapalvelut ja kunnassa liikutaankin aktiivisesti sekä sisällä että ulkona.

Kuntotalolla on liikunta- ja uimahalli sekä asianmukaisesti varustettu kuntosali. Ainiovaaran jäähallissa on kansainväliset mitat täyttävä jääkiekkokaukalo sekä juoksusuora sekä pituushyppypaikka. Ylitornion uusi keskusurheilukenttä valmistui vuonna 2013. Upealta kentältä löytyvät mm. juoksuradat, kuulantyöntörinki, pituus-, seiväs- ja korkeushyppypaikat sekä viralliset mitat täyttävä jalkapallokenttä.

Vaaramaisemissa kulkevaa vaellus- ja hiihtoreittiä on rakennettu noin 50 km ja moottorikelkkareitit pidetään auki talvisin.

Ainiovaaraan hiihtostadionin viereen on kesällä 2016 rakennettu virallinen 9-väyläinen frisbeegolf-rata. Rata on vapaasti kaikkien käytettävissä ja sen käyttäminen on maksutonta.

Aavasaksan laskettelurinteet sijaitsevat Ylitornion kirkonkylältä pohjoiseen noin 10 km. Aavasaksalla on kolme rinnettä ja yksi hissi. Pisin rinne on pituudeltaan noin kilometrin ja korkeuseroa on 115 metriä.

Laskettelurinne on lapsiystävällinen ja rinteet sopivat mainiosti lasketteluun harjoitteluun jopa perheen pienimmille. Myös hintataso on lapsiperheelle huokea.

Ylitorniolla toimii myös useita aktiivisia urheiluseuroja.

5.3.7 Nuorisotyö

Ylitornion kunnan nuorisotoimen tehtävä on tukea nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia edistävää vapaata kansalaistoimintaa. Nuorisotyö pyrkii tarjoamaan kunnan nuorille mielekästä vapaa-ajantoimintaa sekä edesauttamaan nuorten elinoloja, hyvinvointia ja osallisuutta.

Nuorisotalossa tehtävän nuorisotyön sekä muun nuorisotoiminnan kohderyhmänä on pääasiallisesti 7-19-vuotiaat. Erilaisilla nuorisotyön menetelmillä tavoitetaan tämän ikäryhmän lisäksi myös jo aikuistuvia nuoria, esim. työllistämistoimenpiteet (nuorten kesätyöt) koskettavat kaikkia alle 29-vuotiaita.

Nuorisotyö pitää yllä myös työpajatoimintaa, toteuttaa etsivää nuorisotyötä ja organisoii tyttöjen omaa tilaa yli 13-vuotiaille tytöille.

Ylitornion kunnan nuorisotoimi järjestää myös iltapäivisin kerhotoimintaa koulu-
laisille. Kerho on tarkoitettu kaikille ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille sekä kaikille erityisopetuksessa oleville peruskoululaisille.

Ylitornion kunnan nuorisotalo, "Nuorkka", on aktiivisessa käytössä oleva monitoimitila ja nuorten oma kohtaamispaikka. "Nuorkalla" järjestöt ja nuorisoryhmät voivat toteuttaa kerho- ja muuta harrastustoimintaa sekä tapahtumia.

Ylitorniolla on myös **nuorisovaltuusto**. Se on nuorten itse valitsema edustajisto jonka tarkoituksena on olla yhdyssiteenä nuorisotoimen ja nuorten välillä.

Nuorisovaltuusto valitaan vaaleilla ja sen toimikausi on yleensä kaksi vuotta. Jäsenten ikä on noin 13–20 vuotta. Ainiovaaran yläkoulun oppilaat voivat halutessaan asettua ehdolle nuorisovaltuustovaaleihin, joiden perusteella uusi nuorisovaltuusto muodostetaan. Lukio valitsee oman edustajansa nuorisovaltuus-

toon. Lisäksi valtuustossa voi olla nuoriso- ja harrastejärjestöjen edustajia varajäsenineen. Tällä hetkellä valtuustossa on 15 jäsentä.

5.4 Asuminen Ylitorniolla

Ylitornion kunnan asuntotilanne on asunnonhakijan näkökulmasta katsoen hyvä. Ainiovaaran Kiinteistöt Oy:n lähes kolmensadan asunnon kannasta löytyy tarvitsijoille asunto lyhyelläkin varoitusaajalla. Asunnoista 2/3 on kaksioita ja loput pääasiassa yksiöitä ja kolmioita. Suurempia asuntoja on tarjolla vähemmän. Kunnan asuntoa voi hakea sähköisesti kunnan kotisivujen kautta tai lomakkeella. Tarvittaessa hakijaa avustetaan hakemuksen täyttämässä.

Maahanmuuttajilla on oikeus saada vuokra-asunto kunnasta samoin perustein kuin muillakin kuntalaisilla. Kunnan yleisen periaatteen mukaisesti asuntojen jakoperusteena on sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus ja asunnonhakijan tarve asunnolle.

Asuntoasioissa maahanmuuttajille ei ole erillistä palvelua, mutta tarvittaessa asioiden sujuvan ja tarkoituksenmukaisen hoidon varmistamiseksi tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa ja käytetään tulkkipalveluja.

Asumisen ohjeiden ja sääntöjen läpikäymisen liittäminen osaksi maahanmuuton alkuvaiheen tukitoimia lisää asumisviihtyvyyttä ja pienentää asukkaiden välisten konfliktien mahdollisuutta.

Lisätiedot:

Irma Matinlompolo, asuntosihtööri, 040-521 49 25

5.5 Tekniset palvelut

Teknisen toimen päätavoitteena on tuottaa ja ylläpitää turvalliset ja viihtyisät yhdyskuntatekniset palvelut sekä kunnan toimitilat taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Teknisen toimen palvelut maahanmuuttajille järjestetään nykyi-

sin voimavaroin hyödyntäen olemassa olevia palveluita kuten muillekin kuntalaisille.

5.6 Tulkkaus- ja käännöspalvelut

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lain edellyttämät tulkkauspalvelut, jotka mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisessa.

Kotoutumislain 5 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkitä tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen velvollisuus huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn.

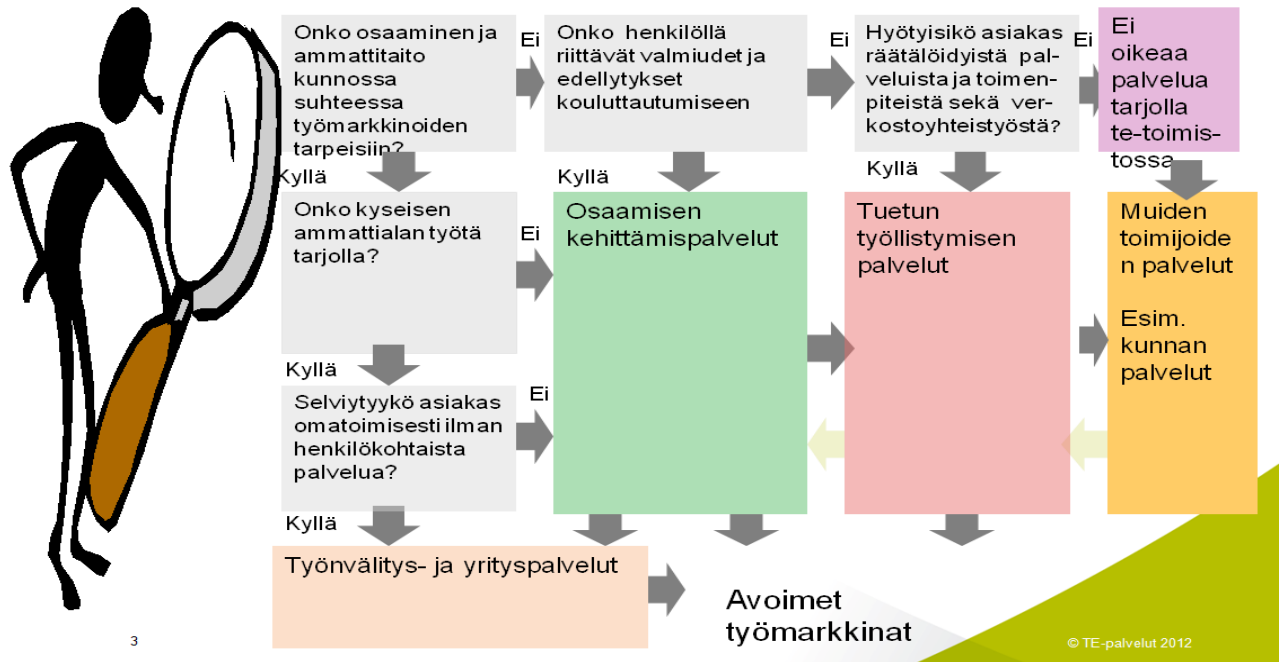
Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisten aloitteesta. Pakolaisten osalta tulkitsemiskustannukset korvataan valtion varoista ilman määräaikaa, kun ne liittyvät henkilölle järjestettyihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kotouttamissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheen kotoutumispalvelujen käyttöön, perehdyttämiseen kunnassa sekä koulun tai päivähoiton ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tulkkina tulisi käyttää ammattitaitoista asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa, **eikä koskaan lasta**. Käännöstöitä ovat esimerkiksi koulu/työtodistukset, lääkärintodistukset, rokotuskortit ym pakolaisen kotoutumisen edistämisen ja asian selvittämisen kannalta välttämättömät asiakirjat.

Ylitornion kunta on käyttänyt tulkkausissa ja käännöstoissa Monetra tulkkipalvelua. Asioimistulkkausissa palvelun tilaus tapahtuu puhelimitse tai sähköpostilla Monetra tulkkipalvelulta, jonka jälkeen palveluntuottaja vahvistaa tulkkien saatavuuden sähköpostitse. Tulkit työskentelevät myös virka-ajan ulkopuolella ja viikonloppuisin, jos tarve niin vaatii.

KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOILTA

6.1 TE-toimisto

Työnhakija-asiakkaan palvelut palvelutarpeen mukaan

Lapin TE-toimiston toimipaikat sijaitsevat Ivalossa, Kemissä, Kemijärvellä, Kittilässä, Kolarissa, Muoniossa, Posiolla, Rovaniemellä, Sallassa, Savukoskella, Sodankylässä, Torniossa ja Ylitorniolla.

Maahanmuuttajapalvelut on integroitu osaksi normaalia TE-toimiston palvelua huomioiden kuitenkin maahanmuuttajien erityistarpeet. Päätoimisia maahanmuuttajien työllistymiseen erikoistuneita asiantuntijoita on kaksi ja he ovat sijoittuneet tuetun työllistymisen palveluihin. Muilla palvelulinjoilla osalla virkailijoista tehtäväkuvaan kuuluvat myös maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelut. Kotoutumisen koordinaatio on keskitetty osaamisen kehittämisen palveluihin, joissa palveluista vastaa palvelujohtajan ja palveluesimiehen lisäksi yksi asiantuntija. Kotoutumiskoulutuksen vastuu on osaamisen kehittämisen palveluissa yhdellä palveluesimiehellä.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. ELY-keskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Maahanmuuttaja-asiakkaita koskevat samat palveluperiaatteet kuin muita asiakkaita. Maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa huomioidaan asiakkaiden erityistarpeet, esimerkiksi tulkkipalvelut. Palveluun varataan yleensä keskimääräistä pidemmät vastaanottoajat ja TE-palveluita kaikinensa voidaan räätälöidä hyvinkin joustavasti maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelutarpeita vastaaviksi.

Kotoutumislain mukaisesti Lapin TE-toimisto osallistuu kotouttamisen kehittämiseen monialaisena yhteistyönä alueen viranomaisten ja eri toimijoiden kanssa. TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymisestä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille räätälöiden palveluita siten, että ne soveltuvat maahanmuuttajille.

Maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä laadittu Lapin maahanmuuttostrategia 2017 ohjaa Lapin TE-toimiston maahanmuuttajapalveluiden toimeenpanoa kaikilla TE-toimiston palvelulinjoilla.

6.2 Kansaneläkelaitos KELA ja sosiaaliturva

Suomen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumisen perusteena on vakinainen Suomessa asuminen. Vakinaisen asumisen edellytyksenä on asunto ja koti sekä pääsääntöinen jatkuva oleskelu Suomessa.

Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat toimeentulotuki, lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, asumistuki, opintotuki ja vähimmäiseläkkeet. Lisäksi Kela huolehtii vammaisuuksista, sotilasavustuksista sekä maahanmuuttajan tuesta.

Kelan hoitama sairausvakuutus on osa Suomen sosiaaliturvaa. Vakuuttamispäätöstä haetaan erillisellä lomakkeella, jonka perusteella Kela tekee maahanmuuttajille kirjallisen päätöksen Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta. Päätöksen ollessa myönteinen postitetaan hakijalle myös sairausvakuutuskortti, jonka esittäminen asiointitilanteissa oikeuttaa ostokorvauksen myöntämiseen.

Asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin hakeutuminen tehdään yleensä sen jälkeen kun oleskelulupa on myönnetty, kotikuntaan kirjaaminen maistraatille tehty ja hakemus suomalaisesta henkilötunnuksesta on tehty.

Kela huolehtii myös kotoutumistuen maksamisesta. Maksamisen edellytyksenä on maahanmuuttajalle tehty kotoutumissuunnitelma ja sitä maksetaan kolmen ensimmäisen maassaolovuoden aikana. Muita Kelan maksamia sosiaaliturvatuksia maahanmuuttaja voi hakea vakuuttamispäätöksen jälkeen tasarvoisesti kuten muutkin Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt.

6.3 Ylitornion seurakunta

Ylitornion seurakunta palvelee jäseniään usealla eri tasolla ja maahanmuuttajat ovat tervetulleita mukaan toimintaan. Toiminnassa kohdataan jokainen osallistuja yksilönä ja kunnioitetaan hänen uskonnollista lähtökohtaansa ja maailmankatsomustaan. Myös muuta kuin luterilaista uskoa tunnustavat kristityt voivat osallistua seurakunnan toimintaan.

Seurakunta järjestää alle kouluikäisille lapsille kerhotoimintaa loma-aikojen lukuun ottamatta viikoittain. Päiväkerhot kokoontuvat seurakuntakodilla ja lapset pääsevät niissä osallistumaan yhteiseen virikkeelliseen persoonallisuutta kehittävään toimintaan oma ikäistensä seurassa.

Seurakunnalla on myös nuorisotoimintaa esimerkiksi partion muodossa ja perhekerhotoimintaa, jota järjestetään yhteistyössä kunnan kanssa. Seurakunnan jäsenet osallistuvat aktiivisesti myös kuorotoimintaan.

6.4 Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyö

Kunta tukee kansalaisyhteiskunnan toimintaa ylläpitämällä harrastuspaikkoja sekä tarjoamalla edullisia tiloja niin järjestöjen kuin myös muiden harrastus- ja liikuntatoimintaan keskittyneiden toimijoiden käyttöön. Sen lisäksi tarjolla on myös taloudellista tukea haettavien avustuksien muodossa.

Kolmas sektori on hyvin laaja ja sen toiminta ulottuu kansainvälisten järjestöjen ammattimaisesta työstä paikalliseen harrastus- ja vapaaehtoistoimintaan. Sen rooli viranomaistyönä järjestettävän kotouttamisen täydentäjänä on erittäin tärkeä. Paikallistason kansalaistoiminta perustuu yleensä vapaaehtoisuuteen ja maahanmuuttajien kotouttaminen kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyön osalta on pääasiassa tiedon ja resurssien vaihtoa. Viranomaisten tulee tuntee kolmannen sektorin toiminta ja vapaaehtoistoimijoiden on tutustuttava riittävästi viranomaistyöhön, jotta asiat sujuvat ongelmitta ja päällekkäisyyksiltä välttyttäisiin. Viranomaisten on kotouttamistoinnissaan hyvä kysyä kolmannen sektorin mielipiteitä ja huomioitava ne päätöksenteossa.

Tasavertainen osallisuus yhteiskunnassa toteutuu vapaaehtoisista lähtökohdistta kumpuavassa kansalaistoiminnassa. Harrastus- ja vapaa-ajan toiminnassa maahanmuuttaja ei ole kotoutumisen tai minkään muunkaan tietoisin pyrkimyksen kohde vaan tasa-arvoinen osallistuja, joka pääsee osalliseksi toiminnasta ja joka omalla aktiivisuudellaan rikastuttaa muidenkin toimijoiden näkökulmaa. Ko-

toutumisen kaksisuuntaisuus tapahtuu paikallisella tasolla ihmisten kesken. Kun kunta onnistuu edesauttamaan tilaisuuksien ja puitteiden järjestämisessä vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan osallistumiselle ja kaikki kuntalaiset niin halutessaan pääsevät osallistumaan toimintaan ollaan onnistuneen kotoutumisen kannalta matkalla oikeaan suuntaan.

6.4.1. *Suomen Punainen Risti*

Ylitornion kunta on tehnyt paljon yhteistyötä kotouttamisen osalta Suomen Punaisen Ristin Lapin piirin kanssa. Ennen ensimmäisten kiintiöpakolaisten saapumista kuntaan, on SPR ollut apuna järjestämässä info-tilaisuuksia kuntalaisille sekä pakolaisten saavuttua ja lasten aloitettua koulun on SPR järjestänyt mm Ainiovaaran koululla työpajan aiheena Monikulttuurisuus/suvaitsevaisuus ja pakolaisuus. Kolmannelle sektorille suunnattu ”Järjestöjen kotoutumistarjotin”-ilta kartoitti Ylitorniolaisten seurojen ja yhdistysten toimintaa ja millä tavoin he voivat olla mukana kotoutumisen tukemisessa.

SPR:n paikallisosasto on myös aktivoitumassa muun muassa ystävätoiminnassa järjestämällä 3 tunnin koulutuksen ystäväksi haluaville. SPR oli kiinnostunut myös yhteistyöhön keväällä 2018 järjestettävään rasismin vastaiseen päivän järjestelyissä. Tässä suurin veto vastuu on kuitenkin kolmannen sektorin toimijoilla.

6. KOTOUTUMISKOULUTUS

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus tulee kotoutumislain mukaan antaa Opetushallituksen antamien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen arvoperusta noudattaa suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa. Kotoutumiskoulutuksen yleisenä arvonäkökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. sivistysihanteena on pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja inhimillisyyteen. Koulutus edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, luo edellytyksiä avoimelle demokratialle ja

hyvinvoinnille sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lisäksi kotoutumiskoulutus harjaanuttaa aikuisia maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskunnan toimintatapoihin, kestävään elämäntapaan ja arjen taitoihin.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureita yhdistäviä elämänarvoja ja periaatteita. Opiskelu tukee maahanmuuttajien omia kulttuuriperinteitä sekä auttaa arvioimaan ja uudistamaan niitä, jos ne ovat ristiriidassa Suomessa vallitsevien lakien kanssa. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa opiskelijan interkulttuurista osaamista. Koulutus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuri-ryhmien välillä ja kantaväestön kanssa. Kotoutumiskoulutuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita eikä sallita syrjintää missään muodossa eikä keneltäkään.

Jokaisen maahanmuuttajan kotoutuminen etenee yksilöllisesti. Onnistunut kotoutuminen edellyttää yhteiskunnan panostuksen lisäksi maahanmuuttajan omatoimisuutta, tavoitteellista osallistumista ja sitoutumista kotoutumisprosessiin.

Kotoutumisessa ei ole kyse pelkästään maahanmuuttajan henkilökohtaisesta ja hänen perheensä kotoutumisprosessista. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä maahanmuuttaja että hänen lähiyhteisö ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tärkeä osa kotoutumista on maahanmuuttajien ja kantaväestön välinen jatkuva kanssakäyminen arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisössä.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista kehittämällä sellaisia kielellisiä, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, joiden avulla maahanmuuttaja selviytyy jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään sekä kykenee toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin.

Kotoutumiskoulutuksen laajuus ja sisältö vaihtelevat lähtötason arvioinnissa selvitettyjen opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Koulutukseen osallistu-

van aikuisen maahanmuuttajan opintopolku voi laajuudeltaan olla enintään 60 opintoviikko. Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan noin 35 tunnin työpanosta.

Kotoutumislain mukaan kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä taitotason B1.1 eli toimivan peruskielitaidon. Tavoitteena on että opiskelija pystyy seuraamaan selkeällä yleiskielellä esitettyä puhetta tai selostusta yleisistä aiheista. Puheessa kykenee osallistumaan aloitteellisesti itselleen tuttuja tai kiinnostavia aiheita käsittelevään keskusteluun ja ilmaisemaan niistä käsityksensä ja mielipiteensä. Lukiessa opiskelija pystyy ymmärtämään pääasiat ja hakemaan tietoa itseään kiinnostavista tai omaan alaansa liittyvistä teksteistä. Kirjoittaessa kykenee kirjoittamaan yhtenäisen, ymmärrettävän asiatekstin ja välittämään siinä tietoa ja ajatuksia konkreettisista ja osin abstraktisemmistakin aiheista.

Kotoutumiskoulutusta järjestetään Ylitorniolla Lappia koulutuskuntayhtymän toimesta. Opetus tapahtuu Meän opiston tiloissa osoitteessa Alkkulanraitti 1. Opetus koostuu lähiopetuksesta sekä omaehtoisesta opiskelusta sekä myöhemmin myös etäyhteyden kautta. Opiskelua on viitenä päivän viikossa. Kotoutumissuunnitelman mukaisesta kotoutumiskoulutuksesta maksaa Kela opiskelijoille työmarkkinatukea.

Lähteet

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta
493/1999

Lapin maahanmuuttostrategia 2017

Opetushallitus; Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetus-
suunnitelman perusteet 2012

Ylitornion kuntastrategia "Meän väylä" 2016

Valtion kotouttamisohjelma 2012-2015

Hyödyllisiä linkkejä

www.kela.fi

www.te-palvelut.fi

www.ely-keskus.fi/lappi

<https://rednet.punainenristi.fi/lappi>

www.ylitornio.fi

